

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ТАРАН МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ

УДК 338.432:339.1:636.2

**Реферат
дипломної магістерської роботи**

**«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ М'ЯСА ВРХ НА
МАТЕРІАЛАХ ТОВ «АГРОФІРМА ІМЕНІ
ГАГАРИНА» ЗМІЇВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2018

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук,
Зайка Світлана Олександрівна,
Харківський національний
технічний університет сільського
господарства імені Петра
Василенка,
директор навчально-наукового
інституту бізнесу і менеджменту

Захист відбудеться 20 лютого 2018 р. на засіданні
Державної екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою:
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Трансформація аграрного виробництва України спрямована на підвищення рівня продовольчого забезпечення населення, який значною мірою залежить від розвитку тваринництва. Особлива роль при цьому відводиться галузям, що виробляють найбільш цінний продукт харчування – м'ясо. У той же час виробництво м'яса у період переходу на ринкові засади зіткнулося з великими труднощами, що спричинили значні темпи зменшення поголів'я, зниження його продуктивності, особливо у скотарстві.

Сучасні темпи виробництва м'яса, не відповідають зростаючому попиту. Зменшились поставки м'ясопродуктів на зовнішні ринки, особливо до країн СНД. Адаптація до ринкових умов переробних підприємств відбувається без урахування інтересів виробників сировини. Не досягнуто і головної мети аграрної реформи – підвищення економічної ефективності виробництва м'яса як основи продовольчої безпеки країни. Практично розпалися сировинні зони м'ясокомбінатів та відбулося їх відокремлення від ресурсів.

Сучасне аграрне виробництво обмежує можливості функціонування вузькоспеціалізованого великотоварного виробництва м'яса. Затяжний період становлення нових формувань веде до надмірного навантаження на приватний сектор, який малопридатний для впровадження досягнень сучасних технологій. В результаті обсяг виробництва м'яса досяг критичної межі. Цим поставлено під загрозу можливість забезпечення м'ясом населення за рахунок власного виробництва, яке залишається збитковим. Внаслідок низької купівельної спроможності населення, збільшення потоку імпортованих продуктів харчування,

навіть при падінні виробництва, виникли проблеми з реалізацією вітчизняної продукції.

Дослідженням теоретичних і практичних аспектів виробництва та реалізації м'ясної продукції займаються багато науковців, зокрема вітчизняні вчені-економісти: В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, П.С. Березівський, В.І. Бойко, М.Я. Дем'яненко, В.Н. Зимовець, М.В. Зубець, Л.І. Касьянов, М.Г. Лобас, В.Я. Месель-Веселяк, С.І. Михайлов, О.М. Оніщенко, М.К. Пархомець, М.М. Рудий, П.Т. Саблук, А.В. Стельмащук, О.В. Шкільов та ін.

Метою досліджень дипломної роботи є виявлення шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції підприємства, виявлення шляхів підвищення економічної ефективності виробництва та реалізації м'яса ВРХ.

Мета дослідження обумовила постановку і шляхи вирішення наступних **завдань**:

- проведення аналізу організаційно-економічної характеристики господарства за три роки;

- вивчення літератури з питань управління ефективністю виробництва та реалізації продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах України;

- пошуки шляхів покращення виробничої діяльності для досягнення кращих економічних показників роботи господарства в ринкових умовах.

- визначення впливу факторів на обсяг виробництва продукції;

- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення виробництва продукції;

- оцінення можливостей підприємства щодо впровадження виявлених резервів збільшення виробництва озимої пшениці;

- обґрунтування доцільності проведення післязбирального очищення та сортування зібраного врожаю озимої пшениці;

- обґрунтування доцільності проведення заходів з вдосконалення управління ефективністю поточної діяльності.

Метою даної дипломної роботи є визначення теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій для підвищення економічної ефективності виробництва і реалізації м'яса.

Завдання дипломної роботи: 1) розкрити сутність економічного змісту категорії «економічна ефективність» та дослідити наукові підходи щодо формування дефініції «ефективність»; 2) проаналізувати основні тенденції сучасного стану виробництва м'яса в Україні та Харківській області; 3) визначити економічну ефективність виробництва та реалізації м'яса; 4) виявити шляхи підвищення ефективності виробництва та реалізації м'яса та обґрунтувати заходи із вдосконалення організації виробництва м'яса на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес виробництва та реалізації м'яса в ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Зміївського району Харківської області».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань ефективного виробництва та реалізації м'яса.

Методика дослідження включає систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. При дослідженні економічної ефективності виробництва і реалізації м'яса використовувались загальнонаукові та спеціальні **методи:** абстрактно-логічний (при теоретичних узагальненнях і

формулюваннях висновків); монографічний та системного аналізу (глибоке вивчення категорії «ефективність»); економіко-математичний та порівняльний (зіставлення даних звітного року з попередніми); економічного моделювання; економіко-статистичний (встановлення впливу окремих факторів на економічну ефективність виробництва та реалізації м'яса); розрахунково-конструктивний та метод наукового узагальнення (під час розробки пропозицій підвищення ефективності виробництва та реалізації м'яса).

Інформаційною базою досліджень є офіційні дані Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Харківській області, законодавчі та нормативні акти України, інформаційні ресурси мережі Інтернет, річні звіти підприємства за 2011-2015 роки, зокрема: Ф. 1. «Баланс»; Ф. 2 «Звіт про фінансові результати»; Ф. 3 «Звіт про власний капітал»; Ф. 4 «Звіт про рух грошових коштів»; Ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності»; Ф. 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»; Ф.1-ПВ (квартальна) «Звіт з праці», статут підприємства, публікації економічного напрямку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці та обґрунтуванні практичних рекомендацій з підвищення ефективності виробництва та реалізації м'яса на підприємстві за рахунок збалансованості кормової бази та вирішення проблеми перевитрат кормів. До найбільш вагомих результатів дослідження, які відображають його науковий зміст та новизну належать такі:

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат, зокрема запропоновано тлумачення сутності «ефективність» як економічної категорії, що відображає результат взаємодії всіх факторів виробництва у формі додаткового продукту;

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування заходів із вдосконалення організації виробництва м'яса на підприємстві та підвищення продуктивності ВРХ за рахунок збалансованості кормів;

- пропозиції щодо підвищення економічної ефективності виробництва м'яса на підприємстві за умови конструктивного вирішення проблеми перевитрат кормів на підприємстві;

Практичне значення одержаних результатів

Магістерська робота виконана на замовлення ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Зміївського району Харківської області. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на створення і ефективне функціонування діяльності господарства та на прийняття конкретних управлінських рішень щодо розробки шляхів підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції тваринництва на підприємстві.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства.

1. Taran M.M., Development of innovation in agriculture Ukraine / M.M. Taran, P. Horbach // Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 1. – С. 68-71.

2. Таран М.М. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком аграрних / М.М. Таран // XIII-й Международнй форум молодежи «Молодежь и сельскохозяйственная техника в XXI веке». Сборник материалов форума. – Харьков: ХНТУСХ, 2017. – С. 279

3. Таран М.М. Особливості сучасної системи

управління персоналом / М.М. Таран // Вісник СНТ ННІ БМ ХНТУСГ: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2016. – Вип. 1(3). – С. 80-81.

4.Таран М.М. Ефективність виробництва м'яса ВРХ та напрями її підвищення в сільськогосподарських підприємствах/ М.М.Таран// Вісник СНТ ННІ БМ ХНТУСГ: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 2. – С. 129-131.

Структура та обсяг дипломної магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок друкованого тексту. Робота містить 23 таблиці, 2 рисунки, додатки, список використаних джерел включає 83 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні та методологічні основи ефективності виробництва та реалізації м'яса» розглянуто: основні підходи до визначення сутності поняття «ефективність» як економічної категорії; розглянуто методику визначення ефективності виробництва та реалізації м'яса; проаналізовано сучасний стан ринку м'яса.

У другому розділі «Ефективність виробництва і реалізація м'яса ВРХ в ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» розглянуто: організаційно-економічну характеристику підприємства; ефективність використання наявних ресурсів на підприємстві та їх динаміку; ефективність виробництва і збуту м'яса.

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності та реалізації м'яса в ТОВ «Агрофірма імені

Гагаріна» розглянуто: перспективні шляхи підвищення ефективності виробництва та реалізації м'яса у господарстві та їх очікувана результативність; обґрунтування доцільності проведення заходів з вдосконалення управління ефективністю; удосконалення реалізації м'яса на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У дипломній магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів управління ефективністю виробничо-комерційної діяльності аграрного підприємства та запропоновані шляхи вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна». За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Трансформація аграрного виробництва України спрямована на підвищення рівня продовольчого забезпечення населення, який значною мірою залежить від розвитку тваринництва. Особлива роль при цьому відводиться галузям, що виробляють найбільш цінний продукт харчування – м'ясо. У той же час виробництво м'яса у період переходу на ринкові засади зіткнулося з великими труднощами, що спричинили значні темпи зменшення поголів'я, зниження його продуктивності, особливо у скотарстві.

2. Об'єктом дослідження є процес виробництва та реалізації м'яса в ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Зміївського району Харківської області». Вивчаючи економічну ефективність виробництва і реалізації молока було проаналізовано господарську діяльність ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» і встановлено наступне.

Підприємство спеціалізується на виробництві продукції тваринництва (питома вага якої складає 49,94 % від загальної структури, з них 43,7% складає молоко та 6,2 % складає м'ясо ВРХ). За останні три роки валова продукція у постійних цінах збільшилась до рівня 29663,0 тис. грн. Щодо валової продукції тваринництва, то воно за останні роки набуло збільшення з 10468,3 тис. грн., у 2014 році до 11130,4 тис. грн., це сталося насамперед за рахунок збільшення виробництва молока з 34882 ц у 2014 році до 38176 ц у 2016 році. В 2016 році валова продукція у поточних цінах збільшилась продукції з 47379,7 тис. грн., у 2014 році до 75911,1 тис. грн., у 2016 році. Це сталося за рахунок суттєвого збільшення цін на продукцію. Площа сільськогосподарських угідь за останні три роки не змінилась та складає в 2016 році 3133 га, з них 3133 рілля. Середньооблікова чисельність працівників в 2016 році становить 150 чоловік, що на 4 особи менше ніж у 2015 році. Середньорічна вартість оборотних та необоротних активів за останні три роки збільшилась майже у 2 рази і складає у 2016 році 90779 тис. грн. (за рахунок росту оборотних активів за період, що аналізується у 2 рази до 49859 тис. грн.).

Операційні витрати за період що аналізується збільшились на 96 % і складають у 2016 році 60707,9 тис. грн. (в першу чергу за рахунок збільшення матеріальних затрат на оплату праці).

Поголів'я тварин в перерахунку в умовні голови ВРХ у порівнянні з 2014 роком зменшилось на 5,1 % і складає в 2016 році 1033 голови.

3. За останні три роки виручка від реалізації продукції збільшилась у 1,5 рази и становить 47478 тис. грн. Підприємство в 2016 році отримало прибуток у вигляді 17499 тис. грн. Рівень рентабельності виробництва в 2016 році склав 28,8 %.

4. Економічна ефективність виробництва м'яса характеризується наступними показниками: продуктивність тварин, продуктивність праці, середньодобовий приріст живої маси, затрати кормів на 1 ц м'яса, сума виробничих витрат, сума прибутку в розрахунку на 1 гол. та 1 ц продукції. Виробництво та реалізація м'яса на підприємстві в 2016 році було збитковим, за рахунок великої виробничої та повної собівартості одиниці продукції, не дивлячись на досить високу ціну реалізації, яка зросла у 1,5 рази у порівнянні з 2014 роком. Виробнича собівартість одиниці продукції за останні три роки зросла на 104 % і становить 9755,9 грн. В структурі виробничої собівартості 56% складають витрати на корми. Також збільшилась повна собівартість продукції на 48% і становить в 2016 році 3834,8 тис. грн. За рахунок цього підприємство в 2016 році отримало збиток у вигляді 481,7 тис. грн. В той же час за останні три роки рівень збитку зменшився за рахунок збільшення як ціни реалізації так і збільшення виробництва продукції. Рівень товарності в 2016 році становив 134,6 %, що на 30,4 відсоткових пунктів більше ніж за 2014 рік. В 2016 році спостерігається невелике зменшення валового виходу з 983 ц у 2014 році до 873 ц у 2016 році. В 2016 році реалізовано продукції на 17 % більше ніж у 2014 році і становить 1872 ц. Виручка від реалізації зросла на 75% і склала 2933 тис. грн. в 2016 році. Отже рівень збитковості м'яса в 2016 році становив 23 %.

5. При збалансуванні кормів по перетравному протеїну підприємство може отримати додатково 685,08 ц м'яса (чи 1073,36 тис. грн. додатково);

6. При зменшенні перевитрат кормів, підприємство збільшить валовий вихід на 333,91 ц.

7. Внутрішньогосподарська ефективність від залучення технології збалансованості кормів призведе до:

збільшення витрат на корми на 25%, що призведе до збільшення загальної собівартості продукції, в той же час собівартість одиниці продукції зменшиться з 2115,2 грн./ц по факту до 1705,7 грн/ц по проекту. Середньодобовий приріст по проекту 1 складатиме 651,5 г/гол, що на 215 г/гол більше ніж по факту. Валовий вихід по проекту 1 складатиме 2076,1 ц, що на 685,1 ц більше, ніж по факту. Чистий прибуток по проекту 1 складатиме 3908859,9 грн. Рівень рентабельності становитиме 32,9 %.

8. Внутрішньогосподарська ефективність від залучення технології по зменшенню перевитрат кормів призведе до: зменшення перевитрат на корми на 14,7%, що в свою чергу зменшить загальну виробничу собівартість продукції та собівартість одиниці продукції, яка становитиме 1705,7 грн/ц. Чистий прибуток складатиме 2749976,6 грн. Рівень рентабельності становитиме 93,5%.

9. Основними завданнями і напрямками в організації раціонального розвитку галузі м'ясного скотарства на підприємстві є:

- використання природних кормових угідь і культурних пасовищ для випасання худоби;

- оптимізація кормової бази для відгодівлі тварин;

- інтенсивне вирощування і відгодівля всього та над ремонтного поголів'я молодняку великої рогатої худоби до оптимальних вагових кондицій (420-500 кг у 18-20 місячному віці) в спеціалізованих підприємствах по виробництву яловичини;

- закупівля молодняку великої рогатої худоби в селянських господарствах з наступним інтенсивним дорощуванням і відгодівлею в спеціалізованих підприємствах;

- розвиток та створення регіональних племінних репродукторів і ферм з метою збільшення кількості спеціалізованих м'ясних порід тварин у скотарстві.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Taran M.M., Development of innovation in agriculture Ukraine / M.M. Taran, P. Horbach // Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 1. – С. 68-71.

2. Таран М.М. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком аграрних / М.М. Таран // XIII-й Міжнародний форум молодіжи «Молодежь и сельскохозяйственная техника в XXI веке». Сборник материалов форума. – Харьков: ХНТУСХ, 2017. – С. 279

3. Таран М.М. Особливості сучасної системи управління персоналом / М.М. Таран // Вісник СІТ ННІ БМ ХНТУСГ: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2016. – Вип. 1(3). – С. 80-81.

4. Таран М.М. Ефективність виробництва м'яса ВРХ та напрями її підвищення в сільськогосподарських підприємствах/ М.М. Таран// Вісник СІТ ННІ БМ ХНТУСГ: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 2. – С. 129-131.

АНОТАЦІЯ

Таран М.М. Шляхи підвищення ефективності виробництва і реалізації м'яса ВРХ на матеріалах ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Зміївського району Харківської області».

У роботі автором розкрито сутність та зміст категорії «ефективність». Розроблено наукові та методичні рекомендації щодо забезпечення ефективності виробництва продукції на підприємстві. Досліджено

сучасний стан ринку м'яса в Україні та Харківській області. Розраховано показники, що характеризують ефективність використання земельних, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів на підприємстві. Розроблено та обґрунтовано заходи щодо підвищення ефективності виробництва та реалізації м'яса за рахунок збалансованості кормової бази. Визначено закономірності впливу інтенсифікації виробництва м'яса на інноваційній основі.

Ключові слова: економічна ефективність, м'ясо, продуктивність тварин, рівень рентабельності, інтенсифікація, ефект.

SUMMARY

Taran M.M. Ways to increase the efficiency of production and sale of cattle meat on the materials of LLC «Agrofirma named after Gagarin» of the Zmeyv district of the Kharkiv region».

The nature and content of the «efficiency» category is disclosed in the author's work. The scientific and methodological recommendations to ensure the efficiency of production of products for the enterprise. Studied modern state of the market of meat in Ukraine and Kharkiv region. Calculated indicators characterizing the effectiveness of the use of land, material, financial and human resources in the enterprise. Developed and justified measures to improve the efficiency of production and sale of meat at the expense of a balanced food base. The regularities of the influence of intensification of production of meat on the basis of innovation.

Key words: economic efficiency, meat, animal productivity, profitability, intensifying the effect.

Комп'ютерний набір і верстка
М.М. Таран

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Наклад 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009 р.